

Natis 12.000. Stajerc stane za celo leto samo 60 krajcarjev.

Uredništvo in upraviteljstvo v Ptuju
v gledališkem poslopiju.

Stajerc izhaja vsaki drugi petek,
datiran z dne naslednje nedelje.

Sestavki dobrodošli.

Rokopisi se ne vračajo in se morajo
najdalje do ponedeljka pred izdajo do-
tične številke vposlati.

Štajerc.

Posamezna številka velja v Ptuju za
celo leto K 1.— s poštnino K 1.20.
Pri odjemanju več ko 10 številk pri-
meren rabat.

Cena za oznanila za:

1 stran K 32.—, $\frac{1}{2}$ strani K 16.—
 $\frac{1}{4}$ strani K 8.—, $\frac{1}{8}$ strani K 4.—
 $\frac{1}{16}$ strani K 2.—, $\frac{1}{32}$ strani K 1.—
Pri večkratnem oznanilu posebno zni-
žana cena.

Štev. 19.

V Ptuju v nedeljo dne 22. septembra 1901.

II. letnik.

Kmetje pozor!

Kdor se hoče naročiti na „Štajerca“
za celo prihodnje leto 1902, in nam z naro-
čilom ob enem tudi pošlje celo naročnino
v znesku 1 krono 20 vin. dobival bode letos
do novega leta naš častnik **zastonj**.

Pomoč je potrebna!

Leto 1901 je bilo slabo. Sadja nimamo nič, seno-
košnja je bila vsled suše slaba, sedaj je pa še otava
vsled vedno trajajočega dežja uničena in vinska trga-
tev preti ponesrečiti, ker grozdje ne dozori in zaradi
prevelike mokrote poka. K temu presenečile so nas
še pred par dnevi povodnje, ktere so opustošile polja
in iz vinogradov odnesle zemljo ter seno na travnikih
pokvarile. Najhujše od vseh teh nezgod zadene žalibog
kmeta vsled pomankanje klaje (futra). Že danes stane
meterski cent sena 4 goldinarje in pozimi bode najbrž
poskočil na 5—6 gold. Potem bodejo kmetje svojo
živino prisiljeni pod sramotno ceno prodajati in vsakdo
ve, kaj to za kmeta pomeni.

Zakaj je štrbunknil Štajerc Fihposa v Dravo?

(Ponatis dovoljen.)

(Dalje.)

Na to sta se zopet spravila pit, in pila sta dolgo
noč.

„Copernika mi pa že moreš prodati“, pravi gos-
podar; „zahtevaj za njega kolikor hočeš! Ja, jaz ti
dam kar poln pehar denarja!“

„Ne, tega ne morem!“ pravi Štajerc. Pomisli ven-
dar, koliko koristi imam jaz lahko od mojega coper-
nika.“

„Oh, jaz bi ga imel vendar prav rad,“ pravi gos-
podar in prosi dalje.

„Ja,“ pravi Štajerc konečno, „ker si bil toliko
pobor, da si me vzal pod streho, pa naj bo. Imej
vendar copernika za pehar denarja, ali pehar mora biti
vrhan.“

„Dobro, to boš dobil,“ pravi gospodar, ali tisto

Mi pozivljamo torej vse predstojnike onih občin,
kjer preti pomankanje klaje in kjer je škodo naredila
povodenj, da se nemudoma skoz svoje okrajno glavar-
stvo obrnejo na ekscelenco gospoda ces. namestnika
grofa Clary Aldringen v Gradcu s prošnjo tistih kmetov,
kateri nimajo klaje in ne denarja za nakup istega, da
se jih iz fonda za ponesrečence podpira.

Tak fond ustanovil se je letos od ces. namest-
nika, in vsi ljudski krogi so dajali denar, da se kme-
tom, poškodovanih po ujmah, zamore pomagati. Gos-
pod grof Clary je dober mož in mi smo docela
prepričani, da bode denarje dal, ako se potreba skoz
občine in okrajna glavarstva dokaže.

Kmetjski in gospodski program.

Konec.

VI. Država naj plačuje kaplane tako, da ti ne
bodo prisiljeni okrog kmetov po zbirci (kolekturi) ho-
diti. Vsako leto v jeseni, ko žito in trta dozori, mora
ubog kaplan obleči staro sukno in nataktni zelen
klobuk, spremljan po dveh možeh, ki nosita bisago ali
brento, hodit beračit. Kmet, čeprav je še tako malo pri-
delal, bode gospodu duhovniku vedno rad dal, ker bi

kišto pa moraš seboj vzeti; niti eno uro je ne maram
več v hiši imeti; ne more se vedeti, mogoče čepi še
notri.“

Štajerc dal je sedaj kmetu svoj žakelj, v katerem
je bila posušena koža njegovega ubitega konja in dobil
za to zvrhan pehar denarja. Kmet podaril mu je po
vrhu še svojo „šajtrgo“, da je tako zamogel kišto in
denar odpeljati.

„Srečno“, pravi Štajerc, naloži denarje in veliko
kišto, v katerej je še vedno sedel mežnar in odide.

Na drugi strani gozda teče velika, globoka reka
Drava; ravnokar popravljajo čez njo stari most; Štajerc
utrujen dospevši do sredi mosta se ustavi in pravi
sam pri sebi na glas, tako da je mežnar lahko slišal:

„Kaj naj počnem s to nerodno kišto? Težka je,
kakor bi bilo kamenje v njej! Jaz se bom še bolj
utrudil, če jo dalje peljem; kar vrgel jo bodem čez
most v globočino; če jo kdo ven potegne dobro, če
ne, tudi nič škode.“

Sedaj prime za kišto in jo malo privzdignil,

se mu tožilo če bi gospoda odpravil praznih rok. Tako mora kmet dosti žrtvovati in gospod kaplan je dosti-krat užaljen, ker mora okoli kmetov beračiti. V mnogih okrajih na Spodnjem Štajerskem je zbirca že odpravljena, ali kaplani morajo še vedno hoditi beračit, ker zavoljo tega, če je zbirca odpravljena, skoraj nič večjega plačila ne dobijo. Ne spodobi se pa, da bi se enega gospoda duhovnika tako slabo plačevalo, med tem ko nekatere fare nosijo dohodkov 5 do 10 tisoč goldinarjev. Škof v Olomucu ima letnih dohodkov 150 tisoč gold., oni v Pragi celo 200 tisoč gold. Tu naj se torej bogatim župnikom in škofom vzame proč toliko, da bodejo ubogi župniki in kaplani zamogli živeti dostojno, in ako bi ne bilo dosti, pa naj doda še država par milijonov, da bodejo po takem kmetje rešeni davkov, duhovniki pa beračenja.

VII. Mi zahtevamo, da se vpeljejo za kmečki stan posebne pravice, kakor so pravice za trgovce, obrtnike, borzo itd., tako morajo se tudi pravice v varstvo kmečkega stanu narediti. Prepis kmečkega posestva od očeta na starejšega sina ali na starejšo hčer, bodisi pred ali po smrti, naj bode desetka prost in oproščen kakoršnihkoli davkov, kajti ravno ako sin posestvo prevzame, ni vstanu plačati, ker ima druga plačila na stariše, brate in sestre odrajtovati. Ravno tako se mora narediti postava, ki bode prevzemajočemu sinu omogočila, da bode dedščino svojim sodedičem izplačeval v malih zneskih.

VIII. Mi zahtevamo, da se kmet v prihodnje nič več kot „kapitalist“, ampak le kot delavec obdači. Človek, ki s svojo družino vred od četrte ure zjutraj do osme ure zvečer dela in pri vsem tem še lakoto trpi, nima nobenega premoženja, tudi potem ne, če ravno je njegovo posestvo vredno 10 tisoč gold., kajti če grunta kmet ob potu svojega obraza ne obdelava, ni grunt krajcarja vreden, ker mu ne donaša nič. Zemljiški davek in hišni davek je tedaj najbolj neopravičen in kmet naj ne plačuje več davka kakor delavec. Do

ravno tako, kakor bi jo hotel prekucniti čez most.

„Ne, ne, pusti!“ zastoka v kišti mežnar. „Pusti me preje ven!“

„O joj!“ zavpije zdaj Štajerc, kakor bi se vstrašil. „On je še notri! Kar hitro ga moram prevrniti v vodo, da se vtopi!“

„O, ne, ne!“ prosi mežnar milo; „dati ti čem poln pehar denarja, če me pustiš!“

„Ja, to je kaj družega!“ pravi Štajerc in odpre kišto. Mežnar je skobacal ven, brenil kišto v vodo in šel domov, kjer je svojemu rešeniku dal poln pehar denarja; en pehar denarja dal mu je kmet, enega mežnar, tako da je bila „šajtrga“ polna.

„Vidiš“, konj se mi je prav dobro izplačal, misli sam pri sebi, ko je prišel domov v svojo sobo in denar na tla na kup stresel. „To se bo Fihpos jezil, ko bo zvedel, kako bogat sem skozi samo enega konja postal; ali kar naravnost mu tega tudi ne bom povedal!“

Tedaj pošlje nekega dečka k Fihposu, da bi mu ta posodil pehar za meriti.

„Kaj li če s tem početi?“ misli si Fihpos in na-

600 goldinarjev dohodkov prav nič, in še le po par goldinarjev dohodninskega davka, ne pa tako dosedaj, ko se razen zemljiškega še dohodninski davek zahteva.

IX. Naše poljedelstvo mora se proti vnanji konkurenci zavarovati s coli. Štajerski kmet ne more konkurirati z ogerskim veleposestnikom, kateri ima tisoč oralov žitnega polja na ravnini in ga obdelava s parnim plugom in parnimi mašinami. Ravno tako ne more z ogerskim svinje- in živinorejcem in tujim janskim vinorejcem konkurirati, ker oni imajo več boljše podnebje in mnogo manj stroškov kakor mi. Mi torej zahtevamo, da se na uvoz žita, vina in drugih stvari, ki se dovažajo iz inozemskega in Oggerskega tabora, dača naloži, da ne bode naš kmet v škodo kakor sedaj, marveč z dobičkom prodajal. Mi tega ne zahtevamo samo v interesu mnogo preobdačenega kmečkega stanu, ki ima pravico do varstva, ako toliko plača, temveč tudi v interesu meščanov, kajti, ako ne bo denar kmet, imajo potem denar tudi drugi stanovi.

Pri tej postavi se mora tudi poskrbeti za to, da se v slučaju živinske kuge na Oggerskem in Hrvaški naša meja zapre za dalje časa, da ne bo Avstrijski kmet vsled ogerske brezbriznosti trpel škodo.

X. Ker kmet za državo tako velike žrtve donaša, more mu država tudi pomagati ako je v stiski. Če kmet škodi vsled toče, pri povodnji in pri slabih letinah, je država dolžna kmetom toliko denarja in za toliko časa brezobrestno posoditi, brez da bi mogel kmet okrog nje beračiti, da si zamore svojo kmetijo za spraviti v red. Če ima država denar za propale železnice in parobrodne družbe, potem ima tudi gotovo nekaj milijonov za tisoče kmetov, katerim preti povodnje.

XI. Kmečki sinovi so, kakor je znano najboljše vojaki. Oni so močnejši, zdravejši in ubogljivejši kakor sinovi meščanov, in jih zato največ k vojakom poberejo. Mi zahtevamo torej tudi, da se kmetovi sinovi vsako leto v času spravljanja pridelkov spust-

maže dno peharja s smolo, misleč, da bode od tega kar bo njegov sosed meril, gotovo kaj gor ostalo. Do tega je tudi prišlo, kajti ko je dobil pehar, ki ga držali so se na dnu trije tolarji.

„Kaj pa je to?“ začudi se Fihpos in stekel k mežnarju. „Kje si dobil te denarje?“

„O, to sem dobil za kožo mojega konja! Pravi sem jo v mestu sinoči.“

„Ta ti je bila pa res dobro plačana!“ reče Fihpos. „steče vesel domov, vzame sekiro in pobije vse svoje konje, jih odere in se pelje s kožami v mesto.“

„Kože! Kože! Kdo želi kože kupiti?“ je vprašal v ulicah.

Vsi črevljarji in usnarji prihitijo na ulico in vprašajo, kolikor zahteva za nje.

„Pehar denarja za vsako,“ odgovori Fihpos.

„Ali nisi zabiti?“ ga zasramujejo vsi vprek. „Misliš ti, da imamo mi denar kar na peharje?“

„Kože! kože! Kdo hoče kože kupiti?“ je vprašal klical, ali vsakomur, kdor ga je za ceno vprašal, je odgovoril: za vsako pehar denarja.“

domov, čas vojaške službe pa za vse vojake zniža na dve leti, kakor je to tudi na Nemškem.

XII. Volilna pravica mora se v korist kmeta preurediti. Sedaj volijo za državni zbor veleposestniki 85 poslancev, mesta 118, trgovske zbornice 21 in kmetje 129, splošna kurija delavcev, kmetov in mestjanov 72 poslancev. Kmetje, katerih je več kot polovico vsega prebivalstva, volijo torej komaj malo več kot eno tretjino vseh poslancev. Ta nepravilnost mora nehati, in bo nehala, ako se vse predpravice odpravijo in mandati enakomerno razdelijo. Ako pride na vsakih 50 tisoč prebivalcev eden poslanec, potem bodejo imeli kmetje 300, meščani pa samo 100 poslancev. Natanko tako mora se tudi deželnozborska volilna pravica urediti. Volitev so mora zvršiti tajno na listki, in vsakdo, kdor na kakega volilea vpliva, naj se kaznuje s teško ječo. Volitev naj bode direktna, ne pa skoz volilne može.

Vidiš dragi kmetič, to je program „Štajerčev“ in vsak pošten kmet mora temu pritrčiti, ki rajši skrbi za sebe in za svojo družino, kakor za gospode advokate, kateri nočejo drugega imeti kakor nove urade in šole, kjer se otroci naj niti jezikov ne učijo, da bi si ložje kruh služili. Gospodje advokati bodejo zdaj rekli, to se ne bo nikdar izpeljalo, in res — v tej točki imajo žalibog prav. Tako dolgo, dokler bo ovca mesarja, kmet pa dohtarja svojim poslancem volil, tako dolgo se tudi ena točka tega programa izpeljala ne bo. Rešitev za kmeta bo še le potem prišla, ako se bode kmet sam spoštoval in le zveste in poštene kmete svojim zastopnikom volil; može, ki ne ščuvajo, ne kažejo, ne psujejo, ampak na dostojen način koristi svojih bratov zastopajo. V to pomoz Bog!

Plačano.

(Dopis iz dežele.)

„Slov. Gospodar“ in prefekt g. Anton Korošec. „Slov. Gospodar“ bil je nekaj dober list na Spod.

„Ta nas pa če „fopati“, pravijo vsi in črevljari zemejo svoje kneftre, usnjarji pa svoje usnjate predrasnike in začnejo udrihati po Fihposu.

„Kože! Kože!“ vpijejo za njim; „ja, mi ti bomo tvojo kožo ustrojili! Ven z mesta ž njim, in Fihpos mogel bežati, kolikor so ga pete dohajale. Tako bil še nikoli tepen.

„No, lepa reč!“ pravi ko pride domov, „zato se nam nad Štajercem maščeval! ubil ga bom!“

Doma pri Štajercu umrla je ob tistem času stara mati; ona bila je res huda na svojega vnuka, ali temu so je vendar žalostilo po njej, vzdignil je mrtvo in jo položil v svojo toplo posteljo, da bi videl ali ne bo mogoče še oživela. Tam naj bi ležala čez noč, on sam pa sedel v hišni kot, kakor je to že nekajkrat naredil.

Ko je tako zamišljen sedel v svojem kotu, odprta so se vrata in v sobo je stopil Fihpos s sekiro; sedel je namreč, kje ima Štajerc svojo posteljo, šel je proti zglavju in udaril po glavi staro mater, ker je mislil, da spi tam njegov sosed.

Štajerskem, poln pravice in miroljubnosti, v pouk in kratkočasje Slovencev. Nahajal se je ta list v vodstvu modrih skušenih urednikov, ktere so podpirali trezni, pravicoljubni dopisatelji. Ta list je užival kot list krščanske duhovščine med Slovenci ljubezen in zupanje in od nemške strani spoštovanje. Tempora mutantur! Odkar je prišel ta list iz rok krščanske duhovščine v oblast farizejskega klerikalizma, padel je na zadno štaplo politične omike, zgubil zadnjo trohico politične sramote, ter prišel ob vso veljavo pri pravičnem značajnem svetovju. Ni več krščanski list pouka in kratkočasje, temveč list častikraje, šuntarije, puntarije in ščuvanja ljudstva in sicer slovenskega proti nemškemu in slovenskega ljudstva med seboj. Ni toraj čuda, da stoji „Slov. Gospodar“ tolikokrat zaradi zlobnega jezika pred sodiščem. Slišali smo v našo žalost, da se je zopet moral zagovarjati „Slov. gospodar“ zaradi jezika pred porotnim sodiščem v Mariboru dne 12. t. m. In ker se je že ščuvanje celo božji jezi dosti zdelo, zadela je pravična kazen, ne kakor dosihmal nedolžnega urednika (slamnika), temveč skritega zakrivljenca glavnega urednika g. duhovna Anton Korošec-a. Obsodilo je porotno sodišče v Mariboru dne 12. t. m. v jako zanimivi obravnavi g. Korošec-a zaradi hujskanja v „Slov. Gospodarju“ na 6 tednov ječe in plačilo sodnijskih stroškov.

Častiti g. Anton Korošec!

Kar ste si Vi že zdavnej zaslužili, doletelo Vas je seveda zdaj, ker tudi božje jeze je enkrat konec. Vi se sicer smatrate pri tem političnega mučenika. Ali kaj še. Pomislite kolikor časa ste napadali iz skritega brloga z zastrupljenim strelivom kot glavni urednik „Slov. Gospodarja“ na značajne, poštene može, kateri so v politiki osiveli, se junaško borili in žrtvovali na političnem vojnem polju za gospodarstveno in narodno stvar. Na pomoč so Vam na strani stali brezznačajni, brezvestni pisatelji, žalibog tudi iz sredine

„Sedaj imaš dosti!“ pravi Fihpos, „ne boš me več vodil za nos,“ in gre domov.

„To je vendar prehudoben mož!“ si misli Štajerc; ubiti me je hotel! Vendar je bilo dobro za staro mater, da je bila že mrtva, sicer bi ji bil ta življenje vzela!“

Zgodaj je oblekel svojo staro mater, v praznično obleko, si posodil od nekega soseda konja, vpregel v voz in posadil staro mater zadej na sedež, tako da ni mogla dol pasti in jo peljal skozi gozd. Ko je solnce vzhajalo, bil je že z vozom pred veliko gostilno, kjer je postal in se šel v gostilno pokrepčat.

Krčmar imel je veliko denarja, bil je tudi dober možak, ali bil je nagel kakor bi imel sam poper in tobak v sebi.

„Dobro jutro!“ pozdravi Štajerca; zgoden si!“

„Ja,“ odgovori mu ta, „moram z mojo staro materjo v mesto; ona sedi zunaj na vozu, ne morem je prinesiti v sobo. Ali bi ji morebiti ne hoteli vi nesti kupico medice? Pa govoriti morate jako glasno, ker ona ne sliši dobro.

„O ja, to pa že naredim“, pravi krčmar, natoči